

BEOGRAD, 2014

PRIRUČNIK IZRADA PRAKTIČNE POLITIKE

IVANA JERKOV
MILOŠ ĐAJIĆ

IMPRESSUM

izdavač: CENTAR MODERNIH VEŠTINA, 2014. GODINE

autori: Ivana Jerkov i Miloš Đajić

dizajn: Aleksandra Milaković Radinović - Agencija O2

podrška: MEĐUNARODNI INSTITUT "OLOF PALME"

SADRŽAJ

UVOD	>	5	
ŠTA SU PRAKTIČNE POLITIKE?	>	9	
POLITIČKE STRANKE I PRAKTIČNE POLITIKE	>	11	
ZAŠTO JE ZA STRANKE ZNAČAJAN PROCES IZRADE	>	14	
MODEL IZRADE PRAKTIČNE POLITIKE	>	16	<ul style="list-style-type: none">— Odabir oblasti— Definisane probleme— Alati za analizu— Određivanje prioriteta problema— Definisane ciljeve— Definisane potencijalne rješenja— Izbor rješenja— Definisane mehanizama za sprovođenje praktične politike— Evaluacija— Forma dokumenta
KOMUNIKACIJA I JAVNA RASPRAVA	>	36	
PROMOCIJA PRAKTIČNE POLITIKE	>	41	
SPROVOĐENJE PRAKTIČNE POLITIKE	>	43	

UVOD >
Praktične politike su važne jer uređuju način na koji ljudi rade i žive,
uređuju kvalitet ljudskog života u nekoj zajednici.

ŠTA SU >
PRAKTIČNE POLITIKE?
... izradom praktičnih politika mi nudimo konkretna rešenja za probleme.

POLITIČKE STRANKE I >
PRAKTIČNE POLITIKE
Istraživanja, u zemljama razvijene demokratije, pokazuju
da će se birači uvek odlučivati na osnovu
praktičnih politika, onda kada su im one ponuđene.

ZAŠTO JE ZA STRANKE >
ZNAČAJAN PROCES IZRADE
... jasne praktične politike koje javno podržavaju svi
članovi/ce.

MODEL IZRADE >
PRAKTIČNE POLITIKE
Ključno je pitanje da li razumemo i identifikujemo
probleme sa kojima se ljudi suočavaju.

KOMUNIKACIJA I >
JAVNA RASPRAVA
... često kažemo da je politika = komunikacija.

PROMOCIJA >
PRAKTIČNE POLITIKE
Svaka kampanja nosi poruku, hteli vi to ili ne, zato je dobro da
budete sigurni da je vaša poruka prava.

SPROVOĐENJE >
PRAKTIČNE POLITIKE
Implementacija politike mora postati cilj svih funkcionera/ki stranke.

UVOD

Praktične politike su važne jer uređuju način na koji ljudi rade i žive, uređuju kvalitet ljudskog života u nekoj zajednici.

TERMIN - PRAKTIČNA POLITIKA (ENG. POLICY)

PRAKTIČNA POLITIKA (eng. policy) je termin za koji nemamo adekvatan prevod. Kod nas i reči *policy* i *politics* znače isto - *POLITIKA*. Zbog toga mi ovde govorimo o praktičnim politikama (*policy*) i politici generalno (*politics*). U literaturi ćete za reč *policy* nalaziti termine kao što su *programske politike, javne politike, sektorske politike* i sl. Praktične politike su važne jer uređuju način na koji ljudi rade i žive, uređuju kvalitet ljudskog života u nekoj zajednici. Praktične politike takođe menjaju prostor i odnose među ljudima.

Poslednjih godina u Srbiji, kao i u drugim delovima sveta, pada poverenje građana u političke stranke. U Srbiji je situacija još specifičnija i po tome što je i najšira javnost uverena da su političke stranke uspostavile tzv. partokratski sistem u kome one postoje zbog sebe, a ne za dobrobit građana. Radeći godinama sa članovima/icama političkih partija Centar modernih veština (CMV) je uvideo izazove koji se nalaze pred političkim strankama, a koji mogu da doprinesu većem poverenju građana, razvoju demokratije i vođenim reformskim procesima. Nedostatak ideološki profilisanih programa političkih stranaka, kao i nedostatak praktičnih rešenja, dovodi do toga da se građani i dalje opredeljuju prema liderima

stranaka ili malih interesnih grupa ljudi, a ne na osnovu ideoloških identiteta stranaka i konkretnih rešenja za realne probleme ljudi. U takvoj situaciji pojavljuje se tzv. *zamor birača* i demokratski deficit, jer građani nisu uvereni da višepartijski demokratski sistem može da iznedri ekonomski i svaki drugi napredak od kog građani mogu imati koristi.

S obzirom na aktuelnu krizu i to da našu zemlju čeka otvaranje pregovora sa EU, koji će na svom kraju reformisati celokupan sistem prihvatanjem *acquis communautaire*, očekivanja birača su velika i usmerena su u pravcu uređenijeg državnog sistema, bržeg ekonomskog razvoja, većih šansi za zapošljavanje, boljeg socijalnog staranja, većih političkih i medijskih sloboda, kao i zaštite životne sredine. Danas, kada je apatija velika, građani traže konkretna rešenja i mehanizme sprovođenja umesto ispraznih obećanja, koje stranke kroz kampanje daju, o *demokratiji, transparentnosti, reformi tržišne ekonomije, tranziciji i istim šansama za sve*. U situaciji kada je većina građana Srbije za pristupanje EU, potrebna nam je jasna vizija kakvu državu i društvo želimo. Da bi došli do takve vizije političke stranke moraju da menjaju način na koji dolaze do svojih praktičnih politika i da počnu da ih baziraju na izgradnji **identiteta** stranke i njenim **ideološkim vrednostima** definišući viziju koja odgovara potrebama građana koje stranke predstavljaju. Kada izostanu velike teme, u budućnosti će se stranke na izborima boriti idejama i konkretnim predlozima za rešavanje problema.

Definicija

U kontekstu političkih stranaka možemo reći da praktična politika predstavlja konkretan pravac delovanja odabran među mnogim ponuđenim rešenjima u datim uslovima, a sa ciljem usmeravanja i definisanja sadašnjih i budućih odluka stranke i funkcionera.

U studijama o praktičnoj politici postoji mnogo različitih definicija, od toga da je *praktična politika sve što vlada odluči da čini ili ne čini* (Dye, 1972), pa do specifičnijih i više fokusiranih na sam proces kao što je *Skup međusobno povezanih odluka koje donosi politički akter ili grupa aktera, a koje se tiču izbora ciljeva i načina za njihovo ostvarivanje u određenoj situaciji kada ti akteri treba da budu u stanju da realizuju te odluke* (Jenkins, 1978).

Među raznim definicijama prožimaju se sledeći elementi praktičnih politika:

- donose se u ime javnosti
- odgovaraju na stvarne potrebe i probleme
- inicira ih i donosi politički akter (različiti akteri iz državnog, privatnog i civilnog sektora)

U kontekstu političkih stranaka možemo reći da praktična politika predstavlja konkretan pravac delovanja odabran među mnogim ponuđenim rešenjima u datim uslovima, a sa ciljem usmeravanja i definisanja sadašnjih i budućih odluka stranke i funkcionera.

Praktična politika je složen proces koji zahteva stalno učenje, dovoljno vremena, dobru pripremu i planiranje. Danas su u svetu najskuplje ideje i da bi se došlo do najboljih rešenja potrebno je u izradu praktičnih politika uključiti što više članova/ica. S obzirom na to da se radi o dugoročnom procesu potrebno je, pre svega, navići članove/ice da je poželjno da učestvuju u izradi i formulisanju praktičnih politika. Uključivanjem članova/ica u kreiranje praktičnih

Praktične politike su važne jer uređuju način na koji ljudi rade i žive, uređuju kvalitet ljudskog života u nekoj zajednici.

politika postiže se veća demokratičnost samih stranaka, osećanje članova/ica da su deo procesa i, ono što je najvažnije, predlaganje najboljih rešenja. Praktične politike nam obezbeđuju i kasniju vezu izabраниh funkcionera/ki sa strankom jer su oni u obavezi da sprovode praktičnu politiku stranke, a ne neku svoju ili politiku neke interesne grupe.

Nadamo se da će Vam ovaj priručnik pomoći da se pripremljeni upustite u ovaj proces i na taj način spremnije dočekate predstojeće izbore.

★ PREPORUKA

- Izgradite identitet stranke zajedno sa članovima/icama
 - Kreirajte zajedničku viziju koja će usmeriti aktivnosti stranke u vreme krize
 - U skladu sa vizijom odredite prioritete oblasti i kreirajte praktične politike
 - Praktične politike treba da budu različite od političke konkurencije
 - Uvek nudite dugoročna a ne kratkoročna rešenja
-

ŠTA SU PRAKTIČNE POLITIKE?

1 >

... izradom praktičnih politika mi nudimo
konkretna rešenja za probleme.

S obzirom na to da, kao što smo već naveli, imamo problem sa prevodom, termin praktična politika još uvek nije u potpunosti zaživeo. Moderne političke stranke širom sveta koriste praktične politike da bi predstavile nove ideje i rešenja za probleme u društvu. Kada su na vlasti, praktične politike pokazuju pravac reformi koje stranka planira da sprovede, a kada su opoziciji one im služe za predlaganje alternativnih rešenja i argumentovanu kritiku.

Nas u bližoj budućnosti čeka demokratska politička borba u kojoj će stranke nuditi praktične politike i na taj način nametati programski, a samim tim i vrednosni izbor. Zato je interes svake političke stranke da pruži glasačima neophodne informacije o programskim prioritetima, idejama i rešenjima koja nude. Ovde moramo pomenuti i dosadašnji način vođenja politike koji ćemo nazvati tradicionalnim. Tradicionalna politika se bazirala na analizi formi i uzroka problema. Za razliku od tradicionalnog, moderan način vođenja politike kroz izradu praktičnih politika uvažava saznanja tradicionalne politike ali dodatno ukazuje na problem i, najvažnije, nudi rešenja. Ključna razlika je u tome da izradom praktičnih politika mi nudimo konkretna rešenja za probleme.

Politička platforma za izbore predstavlja skup praktičnih politika iz određenih sektora kojima je stranka dala prioritet. Već smo govorili

da je praktična politika zbir posebnih pravaca, izabranih među mnogim ponuđenim rešenjima, sa ciljem usmeravanja i definisanja sadašnjih i budućih odluka stranke o specifičnim pitanjima. Na taj način stranka pokazuje da problemima pristupa strateški, a ne dnevopolitički. Praktična politika predstavlja reakciju na konkretne potrebe ili probleme društva ili nekih društvenih grupa. Ona teži da postigne niz konkretnih, do detalja definisanih ciljeva, kako bi se rešili određeni problemi i kako bi se odgovorilo na konkretne potrebe zajednice.

Praktična politika nam pomaže i da potvrdimo ideološko opredeljenje stranke. Zato svaka praktična politika treba da odgovori na dva pitanja:

- Postoje li argumenti kojima se dokazuje da li je konkretna praktična politika realna, potrebna, pravična i dobra za većinu građana/ki ili pripadnika/ca posebnih društvenih grupa?
- Da li je usklađena sa ideologijom i vrednostima stranke?

Praktična politike se ne mogu raditi ad hoc. Zbog toga moderne političke stranke imaju definisan proces izrade praktičnih politika. Taj proces mora imati za cilj da se svi neophodni akteri uključe u proces oblikovanja i izrade praktične politike. Tu mislimo pre svega na članstvo, lokalne stranačke organizacije, sindikate, različite društvene grupe i izabrane lokalne, pokrajinske i nacionalne predstavnike, kao i širu društvenu zajednicu. Uključujući sve ove aktere jačamo odnose unutar stranke povezujući rukovodstvo sa strankom na terenu i time ojačavamo vezu između simpatizera/glasača i stranačkih funkcionera.

Proces izrade praktične politike otvara mogućnosti za dijalog sa ljudima o izazovima sa kojima se zemlja, ili neki njen deo, suočava i budućim prioritetima pojedinki/aca. Stranka koristi takav dijalog da oblikuje i obogaćuje svoje političke prioritete.

POLITIČKE STRANKE I PRAKTIČNE POLITIKE

2

... birači uvek odlučivati na osnovu praktičnih politika onda kada su im one ponuđene.

Svaku političku stranku čine ljudi okupljeni oko zajedničkih ideoloških i vrednosnih opredeljenja. Ona artikuliše političke stavove i predstavlja deo društva (eng. part – deo) sa kojim deli vrednosne principe i pravac društvenog razvoja. Iz toga proizlazi da je cilj svake stranke da predstavi ideje i principe koji odražavaju interese i vrednosti pomenute grupe građana/ki i da ih upotrebi kao osnovu za dobijanje poverenja što većeg broja birača na izborima kako bi nakon izbora mogla da ih realizuje.

I ako znamo da je većina stranaka u Srbiji liderska ne smemo zaboraviti da su političke stranke organizacije koje u dužem vremenskom periodu deluju na ostvarenju svojih političkih ciljeva. Zbog toga ćemo se osloniti na to da stranke oko sebe okupljaju ljude sličnih vrednosnih i ideoloških stavova. Naravno, svesni smo da postoje i ljudi koji se pridružuju strankama iz svojih različitih ličnih interesa misleći da će im stranka obezbediti radno mesto ili neke druge beneficije. Ipak, većina ljudi u parlamentarnim demokratijama podržava političke stranke zbog njihovih ideja, vrednosti i praktičnih politika.

Ono što je zajedničko članovima/icama političke stranke jesu slični vrednosni i ideološki stavovi, ali raznolikost znanja, veština i iskustva

svakog pojedinca predstavlja veliko bogatstvo i upravo zato one imaju kapacitet da izrade kvalitetne praktične politike.

Na osnovu ovoga možemo zaključiti da će birači poverenje političkoj stranci pokloniti samo ukoliko stranka pokaže dve stvari:

- Da razume probleme koji su važni biračima, da deli zajedničke vrednosti i da ima istu ideju razvoja za svoju zemlju kao njihovi birači.
- Da ima jasan i određen plan koji nudi rešenja za probleme tog birača i ispunjava njegove nade i očekivanja.

Nažalost, mnoge političke stranke nanose sebi štetu time što se u svom radu ne okreću procesu izrade praktičnih politika. Osim što nanose štetu sebi, istovremeno i unazađuju demokratski kapacitet Srbije. Svakodnevna stvarnost nam govori da bez sadržajne praktične politike stranke ne mogu da odgovore na najznačajnije probleme društva. Izradom praktičnih politika stranke podižu demokratski potencijal Srbije i doprinose da se politika ne gleda samo kao ogoljena borba elita za vlast, čime se demos – narod izbacuje iz demokratije. Demokratski procesi koji zaobilaze narod za posledicu imaju apatiju, besperspektivnost i nepoverenje birača.

Bez praktičnih politika, strankama je veoma teško da uspostave kredibilitet, ponude plan ili alternative na postojeća rešenja. Istraživanja, u zemljama razvijene demokratije, pokazuju da će se birači uvek odlučivati na osnovu praktičnih politika onda kada su im one ponuđene. Uspešne moderne stranke širom sveta su to prepoznale i stoga angažuju ogromnu energiju i vreme u osmišljavanje novih, što efikasnijih načina za kreiranje praktičnih politika uz učešće što većeg broja aktivista i građana, konsultacije sa ekspertima i istraživačima, i sprovođenje istraživanja.

Naravno, svesni smo da se birači u Srbiji neće odlučivati koga da izaberu samo na osnovu praktičnih politika. Iz iskustva znamo da postoji mnogo drugih faktora koji utiču na opredeljivanje birača. Ali, dugoročno gledano, snažno verujemo da će stranke u Srbiji raditi na podizanju svojih kapaciteta i jačanju višepartijskog sistema zasnovanog na argumentovanim debatama i konkurentnim praktičnim politikama, koje će biti motivišuće za birače da se snažno uključe u političke procese.

ZAŠTO JE ZA STRANKE ZNAČAJAN PROCES IZRADE

3

... jasne praktične politike koje javno
podržavaju svi članovi/ce

Političke stranke u Srbiji više se orijentišu ka masovnosti nego ka motivisanom i aktivnom članstvu. Stoga je česta zamerka građanki/a na rad političkih stranaka da su one nedovoljno demokratizovane. Takva percepcija građana je bazirana na tome da nema mnogo primera unutarstranačkog dijaloga o važnim društvenim pitanjima. Zato one stranke koje naprave iskorak i uspostave pravila za kreiranje praktičnih politika imaju veliku mogućnost da budu zdrave stranke.

Mnogo je pozitivnih stvari, iz procesa kreiranja praktičnih politika, iz kojih stranke mogu izvući benefit. Dovoljno je samo navesti povezivanje sa zajednicom kroz prezentacije, konsultacije i uključivanje u proces. Na taj način stranke mogu regrutovati nove, motivišu i zadrže postojeće članove. Proces izrade praktičnih politika daje strankama sigurnost, kao i čvrste argumente za buduću političku debatu oko predloženih rešenja. On nam daje jasnu poruku za promovisanje stranačke politike.

Ono što je najvažnije za stranku je da izrada praktičnih sektorskih politika obezbeđuje da će funkcioneri nakon izbora voditi stranačku, a ne ličnu politiku. Konkretnim dokumentima izabrani funkcineri dobijaju definisane stranačke ciljeve koje treba da realizuju. Time se obezbeđuje veza stranke tj. članstva i funkcionera i mogućnost

merenja urađenog. Na taj način se dobija kontinuitet politike i izbegavaju dnevne nedoumice donosilaca odluka. Stranka je okrenuta dugoročnim, a ne kratkoročnim ciljevima.

Ukoliko se uspostavi dobro strukturiran proces izrade praktične politike, on će za rezultat imati jasne praktične politike koje javno podržavaju svi članovi/ce. Na taj način i za izbore dobijamo aktivno, motivisano i informisano članstvo koje lako vodi kampanju u svojim društvenim krugovima.

I ako smo već pominjali, važno je napomenuti da jasno definisan proces izrade praktične politike može biti izvor dobrih novih ideja. Mnogi ljudi imaju dobre ideje, predloge ili stručna znanja o tome kako unaprediti zdravstvo, škostvo, zaštitu životne sredine, smanjiti saobraćajne gužve, boriti se protiv diskriminacije i nasilja i sl. Bez strukturisanog procesa sve ove ideje ostaju na periferiji stranačkog života. Ne treba zaboraviti i važnost uvažavanja članova i njihovog mišljenja, a i priliku za ponovno utvrđivanje identiteta stranke.

★ PREPORUKA

- definišite korake u izradi praktičnih politika
 - uključite što veći broj zainteresovanih aktera (stakeholders)
 - formirajte tim koji će voditi proces
 - otvorite što više kanala komunikacije za prikupljanje mišljenja, predloga, ideja i sl. tokom celokupnog procesa
 - vodite računa da proces bude participativan suštinski, a ne formalno
 - promovišite proces izrade praktičnih politika u svakoj prilici kada ste među članstvom
-

MODEL IZRADE PRAKTIČNE POLITIKE

4 >

Ključno je pitanje da li razumemo i identifikujemo probleme sa kojima se ljudi suočavaju.

Da bi smo govorili o modelu izrade praktične politike potrebno je da pomenemo nekoliko važnih elemenata koji čine suštinu samog procesa. Proces izrade praktične politike će biti efikasan samo ukoliko je proaktivan. On treba da obuhvati širok spektar pitanja iz jedne oblasti, a ne da se odvija po striktno zadatom pravcu, pogotovo ne pravcu koji su zadali lideri. Najvažnije je da u stranci prevlada svest o tome da proces izrade mora biti institucionalizovan. U praksi ćemo često sresti stranke gde ovaj posao radi nekoliko ljudi i koji nije sveobuhvatan. Sam papir ne znači ništa ukoliko nije plod široke rasprave i ukoliko učesnici/ce procesa ne osećaju vlasništvo nad samim procesom. Dokument ne sme biti rezultat dogovora uskog kruga ljudi iz stranačkog rukovodstva, jer se tada često misli samo na kratkoročno medijsko izveštavanje o temi. Uspešan će biti samo onaj proces koji izađe iz okvira stranačkih funkcionera i uključi što veći broj ljudi.

DOBRA PRAKSA

- Praktična politika je uvek rezultat procesa
 - Sam proces je jednako važan kao i finalni dokument
 - Kvalitet samog procesa utiče i na kvalitet dokumenta
 - Najbolje je institucionalizovati proces kao deo stranačke prakse
 - Praktična politika mora biti zasnovana na podacima
-

Ključno je pitanje da li razumemo i identifikujemo probleme sa kojima se ljudi suočavaju.

DOBRA PRAKSA

- Dobar dokument praktične politike odgovara na sledeća pitanja.
- Da li smo definisali problem?
 - Da li je smo ponudili ideju za njegovo rešavanje?
 - Da li je predlog rešenja jedinstven?
 - Da li imamo znanja, kredibilitet i ljude koji bi praktičnu politiku realizovali?
 - Kako ćemo da merimo rezultate?

LOŠA PRAKSA

- pokrenut proces bez iskrene i posvećene podrške rukovodstva
- nedostatak jasne vizije i definisanih vrednosti unutar stranke
- kratki vremenski rokovi, proces "preko noći" i manjak drugih resursa
- nedovoljna želja za stalnim učenjem
- nesposobnost da se sa apstraktnih govora pređe na razmatranje konkretnih problema
- sumnja u podatke, znanje i istraživanje tima koji vodi proces
- sumnja da učešće donosi kvalitet (više glava bolje msili)
- neko drugi to treba da uradi (npr. visoki funkcioneri stranke)
- pristup u stilu "ja znam najbolje"

Celokupnim procesom rukovodi tim za izradu praktične politike. Neke moderne stranke takve timove imaju predviđene kao organizacione jedinice u svojoj strukturi. Njega čini 5-7 ljudi koji tokom celokupnog proces brinu o poštovanju propisane (institucionalizovane) procedure i pravila. Tim treba da bude raznovrstan i nije potrebno da ga čine samo članovi/ice stranke.

Vođa tima mora imati odličnu komunikaciju i bezrezervnu podršku rukovodstva stranke. Svaka stranka određuje svoju strukturu tima,

a mi ćemo ovde navesti oblasti za koje članovi/ice treba da budu zaduženi:

- Vođa tima
- Eksperti za određene oblasti
- Moderator i komunikator
- Sekretarijat i logistika

Taj tim treba da ima sledeće karakteristike.

- spremnost da sluša, uči i brzo donosi zaključke
- pristup orijentisan ka cilju
- optimizam i dobre komunikacijske veštine
- veru u ljude i njihovo učešće
- široki spektar interesovanja
- spremnost da prihvate promene i veštine ubeđivanja
- brigu o opštoj dobrobiti i dobrobiti stranke

Postoje različiti pristupi procesu kreiranja praktične politike a oni uglavnom zavise od konteksta i cilja koji se želi postići. Njihova zajednička karakteristika je da sadrže fazu razvoja, implementacije i evaluacije.

Odabir oblasti

Definisanje oblasti je korak koji je često izuzet pa se retko može naći u nekom od ponuđenih modela, ali je on vrlo važan i predstavlja temelj u organizacionom smislu. Česta je praksa da se piše praktična politika za “sve oblasti” bez da se ulazi u dublju analizu kako definisati te oblasti i nuđenja jasne vizije razvoja. Ukoliko politička stranka u svojoj strukturi ima resorne odbore, verovatno će se opredeliti da te oblasti budu već postojeći resori. Ukoliko nema definisane određene resore ili želi da unese neke inovacije u svoje politike, oblasti mogu biti:

- **sektorske politike** (npr. zdravstvo, obrazovanje, ekonomija, sport, životna sredina i sl.)
- **društvene grupe** (npr. mladi, žene, osobe sa invaliditetom, nacionalne zajednice i sl.)
- **multisektorske politike** (npr. razvoj i održivost, nacionalne manjine, životni standard, prekogranična saradnja i sl.)

DOBRA PRAKSA

Ukoliko se odluči da se ne radi politika za “sve oblasti” nego za jednu ili nekoliko, to je prilika da se uključi članstvo u proces odlučivanja o izboru prioritarnih oblasti za političku stranku.

Definisanje problema

Definisanje problema je odlučujući korak koji će usmeriti sve ostale aspekte praktične politike koju razvijate i zato je važno dobro ih definisati. U ovoj fazi možemo identifikovati više problema ali da bi to uradili neophodno je da prikupimo podatke, uradimo istraživanje i analizu.

Osnovna svrha istraživanja je da se upoznamo sa određenim pojavama i da ih bolje razumemo, da lokalizujemo određene probleme i uzroke, kao i da pronađemo najbolja rešenja za njihovo rešavanje. Na ovaj način uzroke nekih pojava, probleme, kao i potencijalna rešenja možemo sagledati iz različitih uglova, kako bi praktične politike koje donosimo bile zasnovane na činjenicama. Da bi podaci do kojih dolazimo u procesu istraživanja bili validni i korisni, oni moraju da zadovolje određene kriterijume:

- tačnost
- objektivnost
- verodostojnost
- relevantnost
- dostupnost
- utemeljenost
- praktičnost

Izvori podataka mogu biti primarni i sekundarni. Primarni podaci su originalni podaci tj. podaci koji se prikupljaju po prvi put za potrebe konkretnog istraživačkog projekta (intervjui sa ključnim partnerima i članstvom, fokus grupe i sl.) dok su sekundarni podaci oni koji već negde postoje, a koji su prikupljeni za neku drugu svrhu (izveštaji, strategije, već postojeća istraživanja, opredeljena sredstva, zakonski akti, publikacije, analize i sl.).

★ PREPORUKA

Organizovanjem istraživanja možete uključiti velik broj članova i članica, dobiti relevantne podatke i promovisati sam proces.

Nakon prikupljanja i analize podataka možete odabrati jednu ili kombinovati više tehnika za definisanje problema. Važno je usredsrediti se na uzrok problema, a ne samo na njegove posledice. Takođe je važno navesti i na koja područja ili društvene grupe problem direktno utiče. Identifikovanje uzročno-posledičnih veza značajna je za pronalaženje mogućih rešenja i odbacivanje onih koja nisu prikladna.

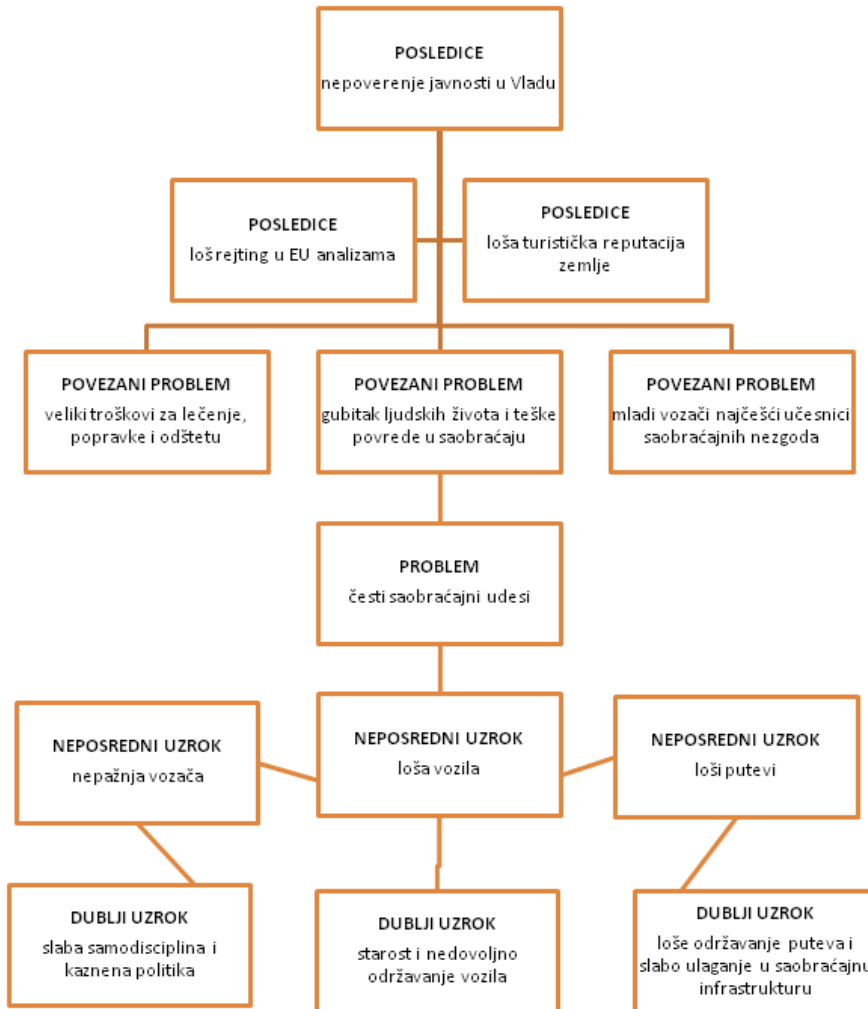
Alati za analizu

Drvo problema

Jedna od tehnika za definisanje problema je tehnika zvana «drvo problema». Ona se koristi i u projektnom ciklusu i dobra je analitička alatka za sagledavanje samog problema. Ona se radi tako što se nacrtava drvo. Stablo drveta predstavlja problem koji na crtežu zapišemo. Nakon toga kroz razgovor dolazimo do uzroka problema. Oni se pišu u koren drveta i njih je uvek više. Potrebno je izlistati što više uzroka problema da bi se sagledala njegova širina. Nakon toga razmišljamo o posledicama koje problem proizvodi. One se pišu u krošnjju. Kada se ova alatka primeni mi smo onda u prilici da sagledamo problem iz više uglova i da odaberemo prioritete kojima ćemo ga rešavati.

Ključno je pitanje da li razumemo i identifikujemo probleme sa kojima se ljudi suočavaju.

primer: Drvo problema

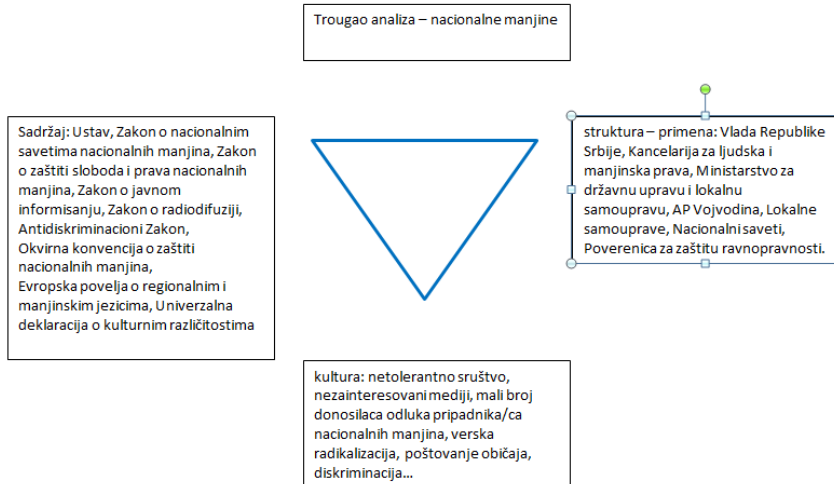

Da bismo postigli željene pozitivne promene moramo da definišemo mere koje će nastojati da eliminišu dublje uzroke. Slikovito rečeno, ukoliko sasečemo uzrok u korenu nestaće i njegove negativne posledice.

Ključno je pitanje da li razumemo i identifikujemo probleme sa kojima se ljudi suočavaju.

Trougao analiza

Trougao analiza je alatka koja se često koristi u procesu javnog zagovaranja. Ona zahteva stalno učenje, dobru informisanost i poznavanje propisa i politika. Radi se o jednostavnoj alatki koja nam omogućava da određeni problem posmatramo kroz tri kategorije. Te tri kategorije su: sadržaj, struktura – primena i kultura. Pod sadržajem se bavimo domaćim i međunarodnim propisima, zakonima, mere politike, odluke, strategije, budžet i sl. pod struktura – primena podrazumevamo sprovođenje zakona, kapacitet institucija, osoblje, procedure, oprema, politička volja i sl. Pod kulturom podrazumevamo vrednosti, predrasude, stereotipe, tradiciju, organizacionu istoriju, medije, verske zajednice, običaje, interkulturalnost, multietičnost, političku kulturu, obrazovanje i sl. Kada izlistamo kroz razgovor sve ove elemente dobićemo jasniju sliku problema i razmatranje različitih opcija kako da se on reši.

Određivanje prioriternog problema

U ovom koraku izrade praktične politike treba da odlučite koji je to problem ili koji su problemi na čije rešavanje ćete se fokusirati. Pri njihovom odabiru pomoći će vam rezultati analize i istraživanja, resursi kojima raspolazete kao i članstvo koje možete uključiti u proces odlučivanja.

★ PREPORUKA

Pri donošenju ove odluke treba razmišljati o tome koga pogađa ovaj problem, koga pogađa direkto, a koga indirektno, koji je to broj ljudi, koje su negativne posledice nerešavanja tog problema i sl.

Analiza problema se zasniva na sagledavanju negativnih aspekata trenutne situacije u izabranom sektoru. Postojeći problemi se definišu kao postojeće negativno stanje u određenoj oblasti, a ne kao odsustvo rešenja.

Problemi koji nas okružuju su razni. Politička stranka uvek mora voditi računa o velikim društvenim problemima (nezaposlenost, obrazovanje i sl.) ali se njeno ideološko opredeljenje upravo ogleda u rešavanju malih problema (broga o ženama, mladima, starima i sl.) ciljnih grupa koje stranka želi da predstavlja.

Problem je reč starogrčkog porekla koja znači naučni zadatak ili sporno pitanje. Ona predstavlja zadatak, pitanje, zagonetku i sl. koja čeka rešenje. Često ćete u modernoj političkoj komunikaciji čuti reč izazov koja se koristi umesto reči problem.

Definisanje cilja

Definisanje cilja je važno kako bi birači razumeli šta želite postići praktičnom politikom. Da biste dobro definisali cilj neophodno je da dobro upoznate problem. Prilikom definisanja cilja uvek definišete opšti cilj i specifične ciljeve. Ciljevi treba da budu direktno povezani sa definisanim problemom i uzrocima problema i da budu međusobno povezani logičkim sledom. Vrednosti i ideološki stavovi će presudno uticati na željeni cilj promene.

Najlakši način da dobro definišemo cilj je da koristimo S.M.A.R.T. matricu.

DOBRA PRAKSA - S.M.A.R.T. MATRICA

akronim engleskih reči Specific, Measureable, Achievable, Relevant, Time frame.

Specific - **Specifični**

Ciljevi moraju biti precizni i dovoljno konkretni kako ne bi podlegali oprečnim interpretacijama.

Measurable - **Merljivi**

Ciljevi moraju definisati buduće željeno stanje u merljivom obliku kako bi se kasnije moglo proveriti da li je cilj ostvaren ili ne.

Achievable - **Dostižni**

Cilj mora biti postavljen kao izazov, ali ostvarljiv. Ne treba biti previše jednostavan i lak ali ne treba da bude ni nemoguć za ostvarenje.

Relevant - **Relevantan**

Cilj mora da bude relevantan i zasnovan na podacima.

Time frame - **Vremenski određeni**

Ciljevi ostaju neopipljivi ukoliko se njihovo ostvarenje ne veže za određeni vremenski period.

★ **PREPORUKA**

Pri definisanju ciljeva praktične politike treba odgovoriti na sledeća pitanja:

- Kakva se pozitivna promena u odnosu na prepoznati problem postiže praktičnom politikom i da li je ona u skladu sa vrednostima vaše političke stranke?
 - Koji se konkretni rezultati očekuju neposredno nakon usvajanja praktične politike?
 - Koji su očekivani srednjoročni rezultati nakon 1-3 godine sprovođenja?
 - Kako dinamika društvenih odnosa između muškaraca i žena utiče na problem koji nastojite da rešite i kakva se pozitivna promena očekuje s obzirom na specifične potrebe muškaraca i žena?
-

✘ **LOŠA PRAKSA**

Definisanje potencijalnih rešenja

Kada dobro definišemo problem i sagledamo ga iz različitih uglova i definišemo cilj možemo pristupiti razgovoru o predlozima za njegovo rešavanje. Tu je prva prilika da izlistamo nekoliko predloga rešenja. Pri identifikovanju opcija treba se ponovo osvrnuti na istraživanje koje smo sproveli, izanalizirati primere dobre prakse, koliko su predložene opcije dostupne različitim osetljivim grupama, razmisliti o resursima koji su na raspolaganju, ciljnoj grupi, vrednostima i ideološkim stavovima stranke kao i kakve posledice imaju određene opcije. Takođe, prilikom predlaganja rešenja treba voditi računa o analizi budžeta kojim bi se finansiralo sprovođenje praktične politike, zakonodavnom okviru koji treba unaprediti, novinama u tehnologiji, unapređenju rada institucije koja je sprovodi ili promenom celokupnog sistema i sl. Poželjno je da kada razgovaramo o rešenjima razmišljamo o tome kako će se promena politike koju predlažemo odraziti na krajnjeg korisnika promene.

DOBRA PRAKSA

U ovom koraku je važno uključiti članove i članice stranke kako bi se dobilo što više različitih ideja.

Izbor rešenja

Nakon što smo izlistali potencijalna rešenja, sledi odabir rešenja koji bi doveli do ostvarenja zadatog cilja. Pri odabiru rešenja postoje dve ključne stvari:

- Okvir unutar kog moramo da delujemo (ograničenja, principi i vrednosti, kao i prioriteta stranke)
- Jasna slika o tome šta želimo da postignemo našom praktičnom politikom (cilj)

U ovoj fazi procesa izrade prezentujete predloge i u razgovoru konsultujete zainteresovane strane (stakeholders). Na sastancima sa članstvom, aktivistima, NVO, ekspertima prikupljaju se sugestije na draft predloga praktične politike i predloge rešenja. Konsultacije mogu da se vode i na Internetu kroz zatvorene forme diskusije i komentara na web sajtu. U ovoj fazi razgovaramo i sa ekspertima, NVO, predstavnicima univerziteta, strukovnim udruženjima i sl. koje se bave problematikom u izabranoj oblasti i članovima/icama stranke koji rade ili su radili u institucijama koje su zadužene za izabrane oblasti.

Pri odabiru rešenja možemo koristiti sledeće kriterijume:

- **Delotvornost:** U kojoj meri dato rešenje može dovesti do željenih rezultata, tj. rešiti sadašnji problem?
- **Efikasnost:** Polazeći od analize troškova i koristi, koja uzima u obzir kako novčane resurse tako i uticaj na društvo, utvrdite koje bi posledice dato rešenje imalo na ciljne grupe.
- **Pravičnost:** Postoji li poštena raspodela troškova i koristi?
- **Izvodljivost/Mogućnost implementacije:** Postoji li odgovarajući politički, administrativni i pravni okvir koji će omogućiti delotvorno i efikasno sprovođenje predloženog rešenja?

Ključno je pitanje da li razumemo i identifikujemo probleme sa kojima se ljudi suočavaju.

- **Fleksibilnost/Mogućnost poboljšanja:** Da li je rešenje dovoljno fleksibilno da se može promeniti kako bi odgovaralo drugim mogućim situacijama ili dopustila dalja poboljšanja?

Odabir rešenja na osnovu kriterijuma pored toga što omogućava izbor odgovarajućeg rešenja, pruža i argumente koji će vam omogućiti da navedete razloge koji daju legitimitet vašoj opciji.

 DOBRA PRAKSA

Upravljanje objašnjavanjem:

- **ŠTA** se želi menjati praktičnim politikama?
 - **GDE** će se te promene i **KOME** dešavati?
 - **KO** treba da odluči o promenama koje donose politike?
 - **KAKO** će proces donošenja politika teći?
 - **ZAŠTO** su politike koje se predlažu dobre za bilo koga?
-

Definisanje mehanizama za sprovođenje praktične politike

Sada kada smo definisali rešenja i dobili nove sugestije tokom konsultacija i javne rasprave, potrebno je da napravimo plan i odredimo mehanizme kako ćemo predložena rešenja sprovesti (implementirati) u praksi. Na ovaj način vaša stranka pokazuje sposobnost za upravljanje društvenim procesima.

Svako rešenje može biti sprovedeno na više načina. Upravo određeni način sprovođenja pravi razliku između političkih stranaka. Najbolji rezultati se postižu ako se ostvari ravnoteža između dobrog definisanja problema, cilja i rešenja praktične politike, i njene efikasne implementacije. Ovaj korak je važan kako bi se dobro definisao plan implementacije koji je neophodan za neprekidan proces praćenja, odnosno monitoring sprovođenja, kao i evaluaciju.

U ovom delu dokumenta se pre svega bavimo određivanjem institucija koje će se u budućnosti baviti rešavanjem ovih problema. Analiziramo njihove kapacitete i budžet. Bavimo se planiranjem resursa, nedostajućim dokumentima za popunjavanje pravnog okvira, kreiranjem mehanizama kontrole, predviđanjem, ukoliko je potrebno, novih institucija i sl.. Bez ovog završnog dela dokumenta naša praktična politika ostaje samo spisak lepih želja. Na ovaj način mi zaokružujemo čitav proces i završavamo dokument u kom imamo izabranu oblast, definisane probleme, prodiskutovana rešenja i na kraju razrađen akcioni plan za sprovođenje.

★ PREPORUKA

Ovaj završni deo dokumenta se ne komunicira sa javnošću, jer bi time omogućili potencijalno preuzimanje vaše praktične politike od strane političkih suparnika.

Evaluacija

Kada kažemo evaluacija mislimo na ocenjivanje čitavog procesa izrade praktične politike. Njom procenjujete uspešnosti vaših aktivnosti i merite ostvarenost ciljeva. I pored svih zalaganja u poslednjih 15. godina, u Srbiji još uvek, na žalost, postoje otpori prema planiranju evaluacije. Potrudite se da to u vašem procesu ne bude slučaj.

Pre početka proces izrade praktične politike potrebno je da unapred definišete tačke kada ćete ga ocenjivati (evaluirati). Evaluacija vam, pre svega, služi da unapredite proces izrade i čitav model po kom ste odlučili da radite. Ona ne služi samo kao osnov za kritiku već za sagledavanje pređenog puta i promenu, ukoliko je to potrebno, pristupa, tehnika, načina, alata i sl. Ukoliko se dobro prati i radi, evaluacija pomaže da svaki sledeći ciklus bude bolji i da se uočene greške isprave ili neadekvatni pristup promeni.

DOBRA PRAKSA

Evaluaciju sprovode vođa tima i članovi/ice tima uz saradnju sa rukovodstvom stranke.

DESET PITANJA ZA OCENU USPEŠNOSTI:

1. Koji su bili početni planovi?
2. Da li smo se držali prvobitnog vremenskog plana? Ako smo odstupili, koji su bili razlozi za to?
3. Na koji način je stranka poboljšala internu i eksternu komunikaciju tokom i nakon ovog procesa?
4. Kako su se članovi tima ponašali za vreme procesa? Kako sam mogao/la bolje da motivišem članove svog tima?
5. Kako bi tim mogao da poboljša svoj rad? Da li je potrebno dodatno obrazovanje?
6. Šta sam mogao/la bolje da uradim kao lider/ka tima? Kako sam poboljšao/la svoje liderske sposobnosti?
7. Koliko smo prikupili sugestija? Kako je možemo unaprediti proces prikupljanja sugestija i predloga? Kako smo mogli bolje motivisati članove/ice, eksperte/kinje i sl.?
8. Kako se mreža tima poboljšala tokom realizacije samog procesa? Koliko ljudi smo uključili u proces?
9. Koji su neplanirani rezultati mog projekta?
10. Šta smo naučili iz grešaka koje smo napravili?

Forma dokumenta

Svaka praktična politika treba da bude napisana u formi za internu stranačku upotrebu koja treba da bude široka i sa svim detaljima.

Najčešća forma koja se koristi u pisanju ovakvih dokumenata sadrži minimum četiri dela: uvod, opis problema, raspoloživa rešenja, zaključke i preporuke. Pored ovih delova koji su obavezni mogu se dodati i sadržaj, sažetak, bibliografija/korisni linkovi, kao i prostor za beleške.

U vezi sa komunikacijom praktične politike uvek treba razmišljati o tome da predstavljanje bude najjednostavnije i da se ne predstavljaju svi detalji da ne bi bili ukradeni. O tome više u delu komunikacija.

DOBRA PRAKSA - FORMA DOKUMENTA

Naslov je prvo što čitalac primeti i time se otvara proces prenošenja poruke koja je sadržana u dokumentu. Ne postoje posebna pravila za efektivan naslov ali postoji par generalnih preporuka:

- treba da bude opisan i prenese problem kojim se dokument bavi
- treba da bude jasan i koncizan
- treba da bude zanimljiv čitaocima i da privuče pažnju
- koristite ključne reči koje oslikavaju sadržaj dokumenta

Sadržaj nije obavezan deo dokumenta ali je značajan, jer čitaocima pomaže da bolje razumeju strukturu i olakšava snalaženje i čitanje dokumenta.

Sažetak predstavlja sinopsis celog dokumenta, a glavna funkcija mu je da zadovolji potrebe onih čitalaca koji neće pročitati ceo dokument i onih koji su pre svega zainteresovani za rezultate dokumenta i predložene preporuke praktične politike

Ključno je pitanje da li razumemo i identifikujemo probleme sa kojima se ljudi suočavaju.

Uvod otvara dokument, služi da pojača interesovanje čitaoca tako što se u njemu iznosi kontekst i priroda praktičnog problema. U ovom delu opisuje se pristup kao i glavne tvrdnje koje se nalaze kasnije u dokumentu. Pri pisanju uvoda vodite računa da on sadrži:

- kontekst problema praktične politike
- izjavu praktične politike kao i ukratko objašnjenje šta je problem, kako on utiče na društvo, ko su ključni akteri, koje su glavne kontraverze i sl.
- cilj praktične politike uz argumentaciju
- metodologiju prikupljanje podataka i eventualno proces izrade

Opis problema treba da uveri čitaoca da problem kojim se praktična politika bavi zahteva njegovo rešenje. Pisanje dobrog opisa problema zahteva znanje o tome šta ovaj deo treba da sadrži, veštinu logičke organizacije i definisanje dobre argumentacije. Za pisanje dobrog opisa problema neophodno je odgovoriti na sledeća pitanja:

- Koji su uzroci problema?
- Kada je i kako problem nastao?
- Koji je istorijski, zakonski, politički, društveni i ekonomski kontekst problema?
- Na koga i na koje načine problem utiče?
- Koje grupe problem pogađa direktno, a koje indirektno?
- Koliki je broj ljudi pogođen ovim problemom?
- Kako problem utiče na muškarace, a kako na žene?
- Da li je problem do sada rešavan i ako nije zašto?
- Koje javne politike su primenjene u prošlosti u pokušaju da se reši problem?
- Koje su negativne posledice nerešavanja konkretnog problema?
- Ko ima interes da se problem reši / ne reši i zašto?
- Kojim podacima i dokazima ćete potvrditi nalaze?

Raspoloživa rešenja - Nakon što ste detaljno prikazali pozadinu i suštinu problema, sledi prezentovanje načina na koji se identifikovani problem može rešiti. U ovom delu daje se pregled mogućih rešenja, pruža se uverljiva argumentacija u korist rešenja za koje ste se opredelili i izveštava o donetoj odluci. Pri definisanju argumenata vodite računa da odgovorite i na pitanja:

Ključno je pitanje da li razumemo i identifikujemo probleme sa kojima se ljudi suočavaju.

- Da li rešenje koje predlažete utiče na povećanje ili smanjenje nejednakosti?
- Da li rešenje omogućava jednake šanse za pristup servisima i uslugama?
- Koje posledice imaju određene opcije?
- Kojim se vrednostima i stavovima vodite pri izgradni konkretnog rešenja?
- Koje su teorijske osnove za predlog vašeg rešenja?
- Zašto ste dali prednost određenoj opciji?

U ovom delu možete analizirati i primere dobre prakse.

Zaključci i preporuke - ovom delu se sažeto prikazuju najznačajniji nalazi istraživanja i akciju koju treba preduzeti za rešavanje identifikovanog problema. Čitaoci često prvo pročitaju sažetak i zaključak pa tek onda sadržaj i zato je važno pružiti jasan uvid u predloge rešenja datog problema. Nema potrebe da ulazite u dublju analizu istraživanja problema, dovoljno je samo predstaviti najznačajnije podatke. Da bi predlozi rešenja vaše praktične politike bili što uočljiviji čitaocima možete ih izdvojiti posebnim grafičkim dizajnom, napisati drugačijim fontom, označiti brojevima i uvučenim redovima. Pored toga važno je da predlozi budu poredani logičkim tokom. Na kraju možete izneti i neke završne napomene kako bi se zaključila kompletna argumentacija koja se razvijala kroz ceo dokument.

Pri izradi ovog dela dokumenta vodite računa da odgovorite na sledeća pitanja:

- Da li je jasno predstavljen pravac akcije kojim će se rešiti problem?
- Da li su preporuke jasno uočljive u tekstu?
- Da li će čitaoci steći jasan uvid u dokument ukoliko pročitaju samo uvod i zaključak?

KOMUNIKACIJA I JAVNA RASPRAVA

5

... često kažemo da je politika = komunikacija.

„Postoje slikari koji sunce pretvaraju u žutu tačku, ali postoje i oni drugi koji zahvaljujući umetničkoj sposobnosti i inteligenciji pretvaraju žutu tačku u sunce.“

Pablo Picasso

Rekli smo već da je za proces izrade praktične politike najvažnija što šira rasprava i uključivanje što više aktera. U obukama za političku komunikaciju često kažemo da je politika = komunikacija. Političke stranke se svega mogu odreći, jedino ne mogu prestati da komuniciraju. Komunikacija je u isto vreme i nužnost i umetnost, jer se na njenim efektima temelji naš uspeh i uspeh celokupnog procesa. Ako tim koji vodi proces loše komunicira to će vrlo brzo izaći na videlo i imaće negativne posledice po njihov ugled i ugled stranke, a samim tim i na sam proces. Bez obzira na naše vrednosti, znanje, kadrove, veštine, obučenost i ostale talente, bez kvalitetne komunikacije ne možemo uspešno završiti proces izrade praktičnih politika. Za uspeh celokupnog procesa najvažnije je efikasno i proaktivno komuniciranje i kvalitetno slanje poruke o praktičnoj politici i celokupnom procesu.

Već smo pomenuli da građani političke stranke doživljavaju kao organizacije sa demokratskim deficitom. Unutarstranačka

demokratija je veoma širok pojam koji opisuje različiti spektar metoda za uključivanje članova/ica u unutarstranačko razmatranje i donošenje odluka. Nažalost, stranke nemaju naviku da unutar sebe vode javne rasprave o nekom problemu ili odluci. Retko kada pitaju članove/ice za mišljenje o važnim odlukama za dalji život stranke. Zbog takvog modela funkcionisanja ni članovi/ice nemaju očekivanja da ih neko nešto pita. Zato je institucionalizovani proces izrade praktičnih politika važan korak u menjanju takve prakse koji će dovesti do veće demokratičnosti samih stranaka. Naravno radi se o procesu, a za proces je potrebno vreme i strpljenje.

Kada se usvoji dokument praktične politike iz njega se vadi ono što nam može biti od koristi u argumentaciji (knjiga argumenata). Na taj način obezbeđujete da u javnom obraćanju funkcioneri/ke stranke mogu na valjan način da predstave i argumentuju praktičnu politiku koju predlažete. Takođe izrađuju se komunikacioni materijali namenjeni zainteresovanim javnostima, članstvu i simpatizerima i opštoj javnosti.

Budite mudri i ne otkrivajte sve detalje praktične politike, taktike, alate i sl. koja ćete preduzeti ali naravno komunicirajte pojednostavljena rešenja i ciljeve.

DOBRA PRAKSA: "REČI LETE, NAPISANO OSTAJE"

Tokom javne rasprave, pogotovo tokom prvog kruga, minimum jedan/a član/ica tima je zadužena da beleži i skuplja sve predloge koji se na sastancima i prezentacijama izgovore. Tada se beleži sadržaj samog predloga i ko je predlagač.

Javne rasprave tokom izrade praktične politike bi trebalo da se vode kontinuirano. Podsećamo na to da od kvaliteta samog procesa zavisi i kvalitet dokumenta. Da bi proces nazvali participativnim (uz aktivno

učešće javnosti) javne rasprave se vode u minimum dva kruga. Prva javna rasprava se vodi o nacrtu praktične politike, kada se prikupljaju mišljenja o ponuđenom dokumentu i predloženim rešenjima. Ovo je veoma važan deo procesa za koju su ključni elementi masovnost i dobro vođena debata (komunikacija). U drugoj javnoj raspravi se već razgovara o detaljima samog dokumenta, jer se ona vodi kada je pisanje dokumenta već finalizovano.

DOBRA PRAKSA

Javne rasprave možemo voditi koristeći sledeće forme:

- Javna sastanak
- Diskusioni forum
- Brifing/pitanje i odgovor
- Tribina – Orkugli sto
- Velika grupa - mala grupa
- Radionica
- "Kafenisanje"
- "world caffee"

U skladu sa vrednostima stranke javne rasprave možemo voditi i na Internetu. Time štitimo životnu sredinu i omogućavamo većem broju ljudi da u raspravi učestvuje onda kada njima to odgovara. Javna rasprava na Internetu može biti u potpunom smislu javna, tj. otvorena za sve korisnike/ce, ili ograničena kada samo članovima/icama stranke dajemo mogućnost da komentarišu dokument.

PREPORUKA

U svakoj od ponuđenih varijanti neophodno je da se učesnici u raspravi registruju. Na taj način imamo delimičnu kontrolu ko nam u raspravi učestvuje, a i imamo mogućnost da prikupimo podatke (e-mail adrese) koje kasnije možemo iskoristiti u promociji usvojene praktične politike.

Danas tehnologija omogućava različite načine za registraciju. Jedan od njih može biti i da se ulogujete preko svog Facebook naloga. Javna rasprava je koncipirana tako da vi dajete predloge kako bi po vama tekst dokumenta trebalo da izgleda, ideja za drugačije rešavanje, debatujete sa drugim učesnicima javne rasprave i sl.

DOBRA PRAKSA: KAKO SE PLANIRA JAVNI DOGAĐAJ

STUDIJSKI FORMAT

Javne akcije planiramo kroz tzv. *studijski format* – provereno sredstvo koje i mnogi predavači koriste kada svoje učenike spremaju za zahtevne ispite.

VREMENSKI PLAN

Vremenski plan predstavlja preporučenu dinamiku aktivnosti pri organizaciji javnih događaja. Imajte na umu da se svi rokovi koji su navedeni mogu bitno skratiti, kao i da paralelno možete organizovati više događaja.

STUDIJSKI FORMAT JAVNOG DOGAĐAJA

3 nedelje ranije

- izbor teme
- proverite slobodne termine potencijalnih govornika/ca
- isplanirajte ime, dužinu, datum, vreme i mesto promocije
- isplanirajte troškove
- dogovorite se o mogućoj lokaciji održavanja promocije
- napravite kalendar događaja
- razmatranje pravnih obaveza i dozvola (ukoliko se događaj održava van stranačkih prostorija)

2 nedelje ranije

- napravite listu zaduženja
- dogovorite prisustvo učesnika / eksperata

1 nedelja ranije

- nazovite telefonski sve članove/ice stranke i obavestite ih o promociji
- pozovite predstavnike medija na promociju (ukoliko je otvorena za javnost)

- pošaljite pozive ili pozovite važnije eksperte / goste koje biste voleli da vidite
- obidite salu ili mesto na kome se planira promocija i popišite sve potrebne stvari za održavanje promocije
- dogovorite se o redarskoj službi
- potvrdite prisustvo učesnika / gostiju

3 dana ranije

- potvrdite dolazak eksperata / gostiju i eventualne izmene u listi govornika/ca
- potvrdite sve tehničke stvari (salu, ozvučenje, redare i sl.)
- obavestite SUP o održavanju skupa (ako je potrebno)

1 dan ranije

- pošaljite saopštenje za javnost sa pozivom (ukoliko je događaj otvoren za medije)

Na dan događaja

- potvrdite prevoz (gostiju, učesnika, materijala)
- dođite 1-2 sata ranije, proverite ozvučenje, svetlo, raspored stolica, ventilaciju, higijenu
- ukrasite salu obeležjima
- označite jasno ulaze / izlaze (ako je zatvoren prostor)
- postavite štand u blizini ulaza (ukoliko je događaj u nekoj javnoj sali)
- pripremite materijale
- pripremite fotoaparata
- pripremite osveženje (voda, sokovi)
- postavite redare
- počistite nakon skupa

Posle događaja

- kontaktirajte učesnike i zahvalite im na učešću
- formirajte press kliping na osnovu medijske pokrivenosti (ukoliko je događaj bio otvoren za medije)
- ocena uspešnosti događaja

PROMOCIJA PRAKTIČNE POLITIKE

6

Svaka kampanja nosi poruku, hteli vi to ili ne, zato je dobro da budete sigurni da je vaša poruka prava.

Proces izrade praktične politike sadrži elemente političke kampanje pa se valja podsetiti na nju. Politička kampanja je slična marketinškoj kampanji koja je organizovana radi prodaje nekog proizvoda. Ljudi imaju pravo na informacije o strankama, praktičnim politikama, kandidatima/kinjama koji se takmiče za njihovu podršku (nije isto kao kada se prodaje luksuzna roba). Zbog toga, da bismo zadobili njihovo poverenje, u komunikaciji sa biračima moramo biti vešti, inteligentni i najvažnije proaktivni.

U promociji praktične politike moramo biti pre svega obazrivi. Ovo je delikatna faza procesa jer predstavlja vrh ledenog brega. To je delikatan zadatak za koji je potrebna veština upravljanja komunikacijom. Sa jedne strane nam je zadatak da se predstavimo i promoviramo ogroman posao koji smo uradili na najbolji mogući način, a sa druge strane da se zaštitimo da neko ne preuzme naša rešenja i praktičnu politiku kao svoju. Zbog toga je važno napraviti plan promocije i kreirati poruku.

Na našim treninzima mi poruku definišemo kao kratku i jezgrovitu izjavu o tome šta će stranka uraditi za ciljne grupe koje je pre toga odredila. To je izjava o važnim pitanjima i načinu njihovog rešavanja.

Svaka kampanja nosi poruku, hteli vi to ili ne, zato je dobro da budete sigurni da je vaša poruka prava.

DOBRA PRAKSA

Dobra poruka govori jednoj osobi, a istovremeno se obraća - svima. Stranka pokazuje ljudima da ima viziju i plan time što radi na razvoju ubedljive poruke.

Politička poruka treba da dâ odgovor na pitanja: *Šta želimo da uradimo za građane i našu opštinu?*, *Kako ćemo to uraditi?* i *Zašto naša stranka najbolje može da reši te probleme?*

Poruka u par rečenica treba jasno da naglašava: *Koji su ciljevi i zadaci stranke?*, *Šta ste do sada uradili?*, *Šta stranka može preduzeti u cilju rešavanja definisanih problema?*

PRIMER NDI DEFINICIJA PORUKE

(David Gud, message development): Poruka je ograničena količina istinite informacije koja se dosledno ponavlja od strane funkcionera/ki stranke, sa ciljem pružanja ubedljivog argumenta koji biračima otvara izbor i daje prostor da u skladu sa tim izborom deluje.

Elementi poruke

- sadržaj
- jezik
- format
- *ambasador* poruke
- vreme i mesto

Svaka kampanja nosi poruku, hteli vi to ili ne, zato je dobro da budete sigurni da je vaša poruka prava. Veteran među političkim konsultantima Džo Napolitan jednom je rekao da u kampanjama prvo treba odlučiti šta će se reći, a zatim to i reći. To je smisao poruke. U kampanjama je potrebno da znate koje birače treba da pridobijete, a zatim, govoreći im ono što treba da znaju, kako da ih osvojite.

SPROVOĐENJE JAVNE POLITIKE

7 >

Implementacija politike mora postati cilj svih funkcionera/ki stranke.

Najveći izazov čitavog ovog procesa izrade praktične politike, može biti njena implementacija ili sprovođenje. Sprovođenje podrazumeva sve aktivnosti koje se preduzimaju da se usvojena praktična politika primeni u praksi. To naročito važi kod tradicionalno organizovanih stranaka. Implementacija politike mora postati cilj svih funkcionera/ki stranke. Samo usvojena politika postaje zvanična. Bez obzira što je predlog praktične politike kvalitetno kreiran i predstavlja dobar način da se problem reši, ukoliko stranka ne bude na vlasti neće doći do rešavanja problema na način koji ste predvideli. Takođe, implementacija praktične politike može biti inicijalna tačka za početak novog ciklusa razgovora o nekim drugim sektorskim prioritetima. Kroz implementaciju treba da proverimo i da li su pravila i procedure za izradu praktičnih politika dobro definisani i da li je potrebno da se unaprede. Moguće je da će biti potrebne dodatne radionice i treninzi da bi prihvatanje i inkorporiranje procesa implementacije praktičnih politika bili uključeni u stranačke aktivnosti. Takođe bi bilo korisno da se odabere član rukovodstva kao zastupnik i branilac procesa.

Već smo naveli da stranka koja institucionalizuje proces izrade praktičnih politika dobija mogućnost da napravi prioritete za koje se zalaže u različitim sektorima. Takođe, određuje i tok budućih

koalicionih pregovora nakon izbora, jer unapred zna za koje je resore spremna i zainteresovana. Na taj način povećava svoj kredibilitet i pokazuje da dobijene glasove na izborima pretače u sprovođenje vizije za koju se zalaže.

Već smo rekli da procesom izrade praktičnih politika stranka zadržava mogućnost da kontroliše proces promena koje želi da izvede. Ono što je ključni benefit za stranku je da bez obzira ko bude izabran za funkcionera/ku da rukovodi institucijama koje su zadužene za rešavanje problema u izabranoj oblasti, ima definisane ciljeve i predloge rešenja za promenu koja je tokom izborne kampanje komunicirana. Time se zadržava mogućnost da članovi/ice ostanu u vezi sa funkcionerima koji će voditi institucije zadužene za sprovođenje praktične politike i na taj način ih ocenjuju i kontrolišu. Do sada to nije bio slučaj i kada su funkcioneri bili izabrani najčešće se gubila veza između stranačke strukture i članstva sa izabranim funkcionera i stranka više nije ima mnogo uticaja na to šta će se i na koji način raditi. To se pokazalo kao veliki problem i zato danas moderne stranke delegiraju visoko pozicionirane rukovodioce da budu veze između institucija, stranke i resornih odbora. Osim stranačke ocene rada funkcionerki/a potrebno je raditi i ocenu sprovođenja same praktične politike.

DOBRA PRAKSA

Ono što je ključno za svaku stranku je to da se njen identitet svakodnevno potvrđuje kroz realizaciju praktičnih politika baziranih na vrednostima koje su deo vizije društva kakvo se želi.

ZA KRAJ

Izrada svake praktične politike je kompleksan posao. Ona podrazumeva veliki trud, posvećenost rukovodstva i tima i mnogo utrošenog vremena. Efikasan proces izrade praktične politike zahteva potpuni angažman, dobro definisan cilj, precizno planiranje, resurse, entuzijazam, energiju i želju za implementacijom, kao i posvećenost rukovodstva i članstva. Zauzvrat, koristi za partiju su veoma velike.

Svaka stranka koja želi da bude prepoznata po spremnosti za vođenje javnih poslova u današnjem složenom i modernom svetu, mora obratiti pažnju na izradu praktičnih politika. Stranka koja želi da vodi zemlju (region, grad, opštinu i sl.) mora ponuditi viziju društva koju potvrđuje ozbiljnim pristupom izradi praktičnih politika, predlaganjem realnih alternativa, konstanto osluškujući i odgovarajući na dnevne potrebe građana.

Biografije

MILOŠ ĐAJIĆ

Miloš Đajić (1970) osnivač Centra modernih veština, bloger i aktivista posvećen komunikaciji, politici i javnom zagovaranju. U okviru različitih projekata vodio je treninge iz javnog zagovaranja, javnog i medijskog nastupa, političke komunikacije i kampanje, odnosa sa javnošću i odnosa sa medijima, političke komunikacije na Internetu, strateškog planiranja i sl. u Srbiji, Bosni i Hercegovini, Crnoj Gori, Makedoniji i Hrvatskoj. Koautor 6 priručnika na temu odnosa sa javnošću, političke kampanje, Internet komunikacije, demokratije i sl. i velikog broja članaka. Radio je kao konsultant za različite organizacije i institucije. Anin muž, Milicin i Tamarin tata.

IVANA JERKOV

Ivana Jerkov (1985) po obrazovanju analitičarka zaštite životne sredine a u radno vreme i van njega koordinatorka Kancelarije za mlade opštine Temerin i omladinska radnica. Omladinskom politikom se bavi poslednjih sedam godina i kreira i sprovodi programe koji se pretežno bave ljudskim pravima, aktivizmom i osetljivim grupama. Učestvovala je u procesima izrada različitih politika na nacionalnom i lokalnom nivo kao i kreiranja standarda rada institucija za mlade. Uživa u pisanju bloga o Istanbulu, putovanjima i čitanju stripova.
